

2022 - 2026

MEERJAREN BELEIDSPLAN

**Bibliotheek Kop van Overijssel
Bibliotheek Zwartewaterland
Bibliotheek Staphorst**



de Bibliotheek

1. Inleiding

Dat de bibliotheken, en in het bijzonder de Bibliotheek Kop van Overijssel, Staphorst en Zwartewaterland, in ontwikkeling en beweging zijn, is een understatement. Van oorspronkelijk een organisatie waar je boeken kunt lenen en informatie kunt vinden, ontwikkelt de bibliotheek zich tot een brede maatschappelijk-educatieve organisatie. Op grond hiervan is het meerjarenbeleidsplan bijgesteld, voorzien van een heldere missie en visie en zijn de keuzes (strategie) gemaakt. Het meerjarenbeleidsplan heeft een looptijd van vier jaren. Met als toevoeging dat in het laatste kwartaal van ieder kalenderjaar de stand van zaken wordt geanalyseerd, er een evaluatie wordt uitgevoerd en daar waar wenselijk het meerjarenbeleidsplan wordt bijgesteld. Het is dus niet in beton gegoten.

Het meerjarenbeleidsplan is opgesteld vanuit het perspectief van verregaande (inhoudelijke) samenwerking van Stichting Bibliotheek Kop van Overijssel, Stichting Bibliotheek Staphorst en Stichting Bibliotheek Zwartewaterland. Ten behoeve van deze samenwerking is voor de drie stichtingen een eensluidende missie, visie en strategie ontwikkeld. Vervolgens wordt per Stichting de verdere uitwerking in de vorm van de concrete situatie beschreven op basis van de functies van de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (WSOB).

Iedere organisatie dient zich te professionaliseren, ontwikkelen en vernieuwen met oog en oor voor de lokale identiteit en de lokale context. De concrete situatie is verschillend omdat die wordt bepaald door de lokale identiteit en de lokale context. Zo kan het zijn dat één van de functies van de WSOB in Zwartewaterland manifest aanwezig is en in Steenwijkerland minder. Of omgekeerd.

2. Missie

De hierboven genoemde stichtingen leveren met haar activiteiten en programma's een bijdrage aan de persoonlijke ontwikkeling van iedere inwoner, een leven lang. Zodat er kansen ontstaan voor iedere inwoner om mee te kunnen doen in de samenleving. De activiteiten en programma's zijn in alles te (her)leiden tot taal- en digitale vaardigheden.

3. Visie

Er is een aantal trends dat direct effect heeft op de functies en maatschappelijke opdrachten van de bibliotheek. Vanuit die trends is het zaak om met ondersteuning van landelijk, provinciaal en gemeentelijk beleid op verschillende lagen en niveaus de kaders te stellen waarbinnen de bibliotheek kan opereren. Kaders die mede worden gevormd door het Convenant, de WSOB en de lokale identiteit en context.

Landelijke trends en ontwikkelingen

De samenleving verandert, de bibliotheek verandert mee. De volgende maatschappelijke vraagstukken en trends zijn landelijk zichtbaar:

- Hoe blijven we samen redzaam? Van elke burger wordt participatie, zelfredzaamheid en een actieve maatschappelijke bijdrage gevraagd in een steeds complexer wordende maatschappij. Binnen onze gemeenten zijn er inwoners die nog niet beschikken over (voldoende) basisvaardigheden die daarvoor noodzakelijk zijn zoals geletterdheid en (digitale) vaardigheden. Onvoldoende beheersing van deze vaardigheden leidt relatief vaker tot financiële problemen, computerproblemen, werkloosheid en gezondheidsklachten.
- Hoe doorbreken we de cyclus van laaggeletterdheid? Het percentage laaggeletterden verschilt per gemeente, maar laaggeletterdheid is overal een significant vraagstuk. In de gemeente

Steenwijkerland is dit gemiddeld 15%, in de gemeenten Zwartewaterland en Staphorst beide 6% [bron; laaggeletterdheid in zicht]. Het probleem begint al bij de jongste kinderen. Landelijk heeft slechts 65% van de kinderen een voldoende leesniveau bij het verlaten van de basisschool. Steeds meer kinderen die in feite 'laaggeletterd' zijn, stromen door naar het voortgezet onderwijs. De kans is groot dat deze groep kinderen hier niet voldoende meekomt, waardoor deze kinderen uiteindelijk niet mee kunnen komen in de samenleving.

- Hoe verkleinen we de kloven in de samenleving? We zien op verschillende fronten in de samenleving een tweedeling ontstaan; tussen hoog- en laagopgeleiden, tussen (digi-) taalvaardigen en niet (digi-) taalvaardigen, tussen rijk en arm, etc. Het percentage hoogopgeleiden groeit, maar het percentage laaggeletterden neemt ook toe. Binnen deze groep is het niet vanzelfsprekend om mee te kunnen komen. Slechts 30% van de laagopgeleiden beschikt over de basis ICT-vaardigheden, terwijl 68% van de hoogopgeleiden deze vaardigheden beheerst. Als we kijken naar ouderen in Nederland is dat percentage nog lager. Niet meer dan 10% van de inwoners van Nederland boven de 65 jaar beheerst dit basisniveau van digitale vaardigheid (65-75 jaar, 18%; CBS/cijfers 14/2/2020).
- Hoe blijven we bij met alle technologische mogelijkheden? Technologische ontwikkelingen gaan snel, onderwijs moet goed aansluiten bij de moderne samenleving en de eisen van de toekomst. Hierbij gaan de 21^{ste}-eeuwse vaardigheden een steeds grotere rol spelen. De bibliotheek kan hier, als samenwerkingspartner van de scholen in het werkgebied, een belangrijke rol in spelen op het gebied van non-formeel leren. Veel activiteiten van de bibliotheken zijn gericht op het verder ontwikkelen van deze 21^{ste}-eeuwse vaardigheden.
- Hoe 'zien' we naar elkaar om? Eenzaamheid, ofwel het ontbreken van een goed sociaal netwerk, heeft een grote impact op iemands leven. In het geweld van internationalisering en digitalisering wordt je eigen buurman of buurvrouw wel eens vergeten. 40% van de inwoners van Nederland geeft aan zich eenzaam te voelen. Dit heeft zijn weerslag op de psychische en vervolgens de fysieke gesteldheid van een mens. Dat kan grote gevolgen hebben en is een maatschappelijk vraagstuk waar we met elkaar het antwoord op moeten vinden. De bibliotheek kan hierbij een belangrijke rol vervullen. Het is al lang geen stilleruimte meer, maar een ontmoetingsplek waar mensen samenkomen voor een krantje, kopje koffie en een praatje.
- Hoe blijven we een Leven lang leren? Veranderingen gaan in een razend tempo door. Daarom is een leven lang blijven leren noodzakelijk geworden. Dat is niet alleen belangrijk voor ieders welzijn, maar ook om volwaardig mee te kunnen blijven doen in deze maatschappij.



4. Strategie

Strategie betekent: een keuze maken. Voordat je keuzes maakt dien je voorwaarden en uitgangspunten te formuleren.

Vanuit landelijk perspectief is er het **Convenant** waarin de Rijksoverheid, de Provincie, VNG en VOB afspraken hebben gemaakt over het bibliotheekstelsel in Nederland en de daarbij behorende functies. De **WSOB** (Wet op het stelsel van openbare bibliotheekvoorzieningen) beschrijft 5 functies die van toepassing zijn op de bibliotheekvoorzieningen. Het is niet mogelijk om in iedere kern het totale pakket van functies uit te voeren. Dat wordt, zoals eerder aangegeven, mede bepaald door de aard van de lokale samenleving (lokale identiteit), de context waarbinnen de bibliotheek haar positie heeft, de aanwezigheid van maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en door de (on)mogelijkheden op het gebied van huisvesting.

Als organisatie wil je ontwikkelen, vernieuwen en professionaliseren. Dit is een continu proces. De keuzes die je maakt bepaal je door de lokale identiteit en de context. Dat doe je op basis van dialoog met de lokale samenleving, het inventariseren van behoeften en afstemming met lokale partijen en samenwerkingspartners. Daar ligt een majeure taak voor marketing/communicatie en de teamleiders.

Al deze genoemde zaken bepalen de keuze die je maakt. Een concreet voorbeeld: in een lokale samenleving waar lezen en lenen met stip bovenaan staat kun je beter vernieuwen, ontwikkelen en professionaliseren op dat vlak dan aandacht en geld te besteden aan functies waar geen behoefte aan is vanuit de samenleving. Om de gemaakte keuzes zo optimaal mogelijk te realiseren heb je een organisatie nodig die de uitvoering van die keuzes professioneel, efficiënt en continu in dialoog met de lokale samenleving en samenwerkingspartners kan uitvoeren. Dat is de vorm. Een vorm die onder punt 9. Organisatie wordt beschreven.

4.1 Boetevrij lenen en gratis abonnementen voor 18-30 jarigen

In 2022 wordt er een onderzoek uitgevoerd (incl. klantsegmentatie) naar de haalbaarheid van boetevrij lenen en gratis abonnementen voor 18-30 jarigen. Hierover wordt door meer bibliotheken in Nederland nagedacht. Bij een deel zijn deze twee vormen al in gang gezet.

Boetevrij lenen: zoals gezegd wordt er al de nodige jaren over dit onderwerp gesproken. Sommige bibliotheken hebben het boetevrij abonnement al doorgevoerd, andere bibliotheken twijfelen over de financiële consequenties. Hoe vreemd ook, maar de middelen uit het boete-concept zijn inkomsten. Mensen die boeken te laat inleveren krijgen een boete.

Vanuit de missie en visie geredeneerd is dit een soort "kronkel" in de gedachtelijn. Een openbare bibliotheek, vrij toegankelijk, die een huiskamer wil zijn voor iedereen, ongeacht afkomst, cultuur, geslacht, leeftijd en religie. Daar wringt het een beetje.

In 2022 wordt onderzocht wat de gevolgen zijn van boetevrij handelen. Zowel financieel als organisatorisch. Uiteraard leggen we ons oor te luister bij de andere bibliotheken.

Een gratis abonnement voor 18-30 jarigen: deze doelgroep is lastig te bereiken en zit in een leeftijdsfase waarin een betaald abonnement een relatief hoge uitgave is. Om als bibliotheek een groter bereik te realiseren en de drempel voor deze doelgroep te verlagen zou een gratis abonnement helpend kunnen zijn. Voordat het zover is wordt in 2022 eerst onderzoek uitgevoerd welke, met name financiële, consequenties een en ander met zich meebrengt.

5. Afstemmen beleid

Het is zaak om beleid op verschillende niveaus af te stemmen: landelijk, provinciaal en gemeentelijk. Ieder jaar opnieuw wordt het beleid van de drie overheidslagen op huidige en toekomstige ontwikkelingen getoetst. Daarnaast vindt er een evaluatie plaats op de afgelopen periode.

Het **landelijke** beleid laat zien dat er méér aandacht en subsidie is voor de functie van bibliotheken. Met name de spreiding van voorzieningen en de inclusieve samenleving met als uiting het inrichten van de IDO's (Informatiepunten Digitale Overheid) zijn belangrijke aandachtspunten.

Vanuit de **provincie** is met ingang van 2022 een regeling beschikbaar om bibliotheken in Overijssel inhoudelijk verder te ontwikkelen. Iedere Stichting kan een aanvraag indienen. De regeling heeft een looptijd tot 1 juli 2024.

Het **gemeentelijk** beleid gaat onder andere over het sociaal domein: iedere inwoner een kans geven om mee te kunnen doen. Op initiatief van de bibliotheek wordt de toetsing van de activiteiten van de bibliotheek gekoppeld aan meervoudig verantwoord. Een methode waarmee kan worden aangegeven, op basis van feiten en enquêtes, hoe en in welke kwantitatieve en kwalitatieve mate de bibliotheek bijdraagt aan het realiseren van het gemeentelijk beleid.

6. Specifiek beleid

6.1 Personeelsbeleid

Als gevolg van ontwikkelingen en noodzakelijke veranderingen zullen er vraagstukken op het gebied van personeel aan de orde zijn, zoals:

- Als gevolg van pensionering zal een beperkt deel van het personeel binnen nu en vijf jaren uittreden. De vrij te vallen functies en uren dienen zorgvuldig geëvalueerd te worden. In het licht van ontwikkelingen en vragen vanuit de samenleving kunnen ze adequaat worden ingevuld en verwerkt in scenario's. In de 1^e helft van 2022 worden, op basis van de beschikbare informatie, de eerste scenario's opgesteld.
- De taken van bibliotheekmedewerkers in relatie tot enerzijds de professionalisering van de sector en anderzijds de verdeling van werkzaamheden en taken van vrijwilligers vragen continu om monitoring en mogelijke bijstellingen. Het vrijwilligersbeleid speelt hierbij een manifeste rol.
- Scholing en training moeten meeliften op de route van ontwikkelingen. Een scholingsplan dient de onderlegger te zijn waarmee op tijd antwoord gegeven kan worden op de vragen vanuit de samenleving en de benodigde inzet, functies en taken van medewerkers. Dit scholingsplan dient in de 2^e helft van 2022 opgeleverd te worden.
- Per 1 januari 2022 is er een nieuw functiehuis. Implementatie hiervan dient uiterlijk oktober 2022 gerealiseerd te zijn.

6.2 Vrijwilligersbeleid

Er is bewust voor gekozen om de functie coördinator vrijwilligers te laten vervallen. De praktische zaken kunnen heel goed worden begeleid en uitgevoerd door de teamleider en medewerkers. Laat onverlet dat er beleid nodig is op het gebied van vrijwilligers. Welke verantwoordelijkheden en taken vervullen ze? Waar en hoe worden ze geworven? Welke begeleiding is er nodig? etc. De directeur-bestuurder dient dit onderwerp als een van de eerste taken in de bestuurlijk gefuseerde organisatie op te pakken. Er worden al op initiatief van de interim-directeur voorbereidende werkzaamheden

verricht door een medewerker die ook in het verleden voor andere organisaties betrokken is geweest bij de ontwikkeling van vrijwilligersbeleid. Er werken op dit moment in totaal 270 vrijwilligers voor de drie stichtingen, waarvan de helft voor het Taalhuis in Staphorst en Zwartewaterland. Zonder hen kan de organisatie haar doelen onvoldoende realiseren.

6.3 Strategische kaders

A. Het convenant kent drie programmalijnen, te weten

- Een leven lang ontwikkelen voor iedereen
- Een inclusieve samenleving
- Een bruisende huiskamer

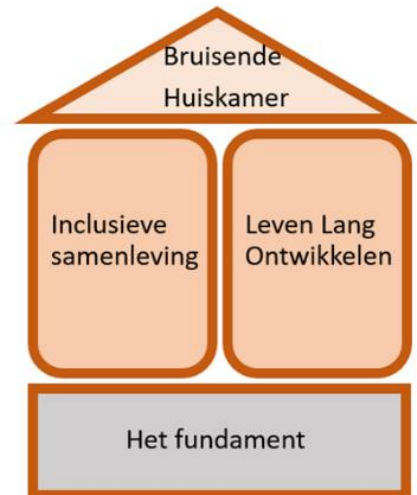
B. De Wet op het Stelsel van Openbare bibliotheken kent 5 functies:

- Kennis en informatie ter beschikking stellen
- Ontwikkeling en educatie bieden
- Lezen bevorderen en het laten kennismaken met literatuur
- Kunst en cultuur
- Ontmoeting en debat

C. Lokale identiteit en context

De derde dimensie is de lokale identiteit, de eigenheid, de cultuur van de lokale samenleving. Die bepaalt in hoge mate de vraag en de behoefte waarop de bibliotheek vanuit haar missie met activiteiten en programma's antwoord kan geven.

Zo ontstaat als het ware een 3D-matrix. Op de voorgrond de lokale identiteit, als diepere laag de 5 functies van de WSOB en op de achtergrond de drie programmalijnen waarbinnen de bibliotheek functioneert.



7. Ambities

In onderstaand overzicht is de 'nulmeting' aangegeven. Het vertrekpunt in 2022 en daarnaast het te realiseren doel en de ambitie in 2026. De doelstellingen kunnen door de jaarlijkse evaluatiemomenten worden bijgesteld. Vanaf 2022 zijn de volgende hoofddoelstellingen vastgesteld:

2022	2026
Minimaal handhaven 3 WSOB-functies	Minimaal handhaven 3 WSOB-functies plus waar mogelijk per vestiging toegevoegd 1 of 2 overige functies
Beperkt aantal dBos-scholen	Concreet; 75% van potentieel PO heeft dBos
Bestrijden en preventie laaggeletterdheid	Taalpunt in Staphorst, Zwartewaterland en Steenwijkerland binnen de organisatie van de bibliotheek, uitbreiding middelen en mensen op het sociaal domein
Huidige accommodaties in beeld	Vernieuwing qua bibliotheekwerk; passend bij de omgeving, niet altijd in eigen bezit, wel goed bereikbaar voor publiek, met uitbreiding van openingsuren.
Samenwerking met verschillende partners	Samenwerking is een uitgangspunt in alles wat de bibliotheek doet. Aantoonbaar samenwerken met méér (maatschappelijke en educatieve) partners.

Het realiseren van deze ambities kan de bibliotheek niet alleen. De komende jaren zal er meer sprake zijn van **samenwerken**. Samen met andere partners werken aan onze thema's. En niet alleen met de partners, maar juist ook met de lokale **samenleving**. De bibliotheek kan door te investeren in individuen, ze te helpen met vragen op het gebied van taal en digitaal en met het ontsluiten van informatie, bouwen aan een beter **SAMEN LEVEN**.

8. Maatschappelijke waarde

Dat de bibliotheek meer en meer van maatschappelijke en educatieve betekenis is, wordt regelmatig getoetst. Uit landelijke enquêtes blijkt dat respondenten het volgende antwoorden:

De bibliotheek....

- ondersteunt mensen in hun persoonlijke ontwikkeling.
- helpt mensen bij het leren van nieuwe dingen.
- is een plek waar mensen met hun vragen terecht kunnen.
- zorgt dat mensen beter mee kunnen doen in de samenleving.
- verbindt mensen.
- maakt mijn stad /dorp aantrekkelijker om te wonen.
- is belangrijk voor de kenniseconomie.
- maakt kennis toegankelijk, ook voor mensen die minder geld hebben.

Onderdelen van deze antwoorden sluiten aan bij gemeentelijk beleid. De bibliotheken blijven zich inzetten om méér mensen te bereiken waardoor grotere groepen bovenstaande antwoorden kunnen geven. Dat bereiken gebeurt onder andere door het inzetten van de marketingcommunicatie specialist, het ontwikkelen van samenwerking met maatschappelijke partners, het realiseren van een groter bereik in het onderwijs en het onderhouden van contacten met lokale platforms en plaatselijke belangen.

9. Organisatie

De omvang van de organisatie bepaalt mede (de mate van) het inrichten van bepaalde functies en taken. Stichting Bibliotheek Kop van Overijssel is per 1 januari 2022 werkgever van de medewerkers van de drie stichtingen. Medewerkers die werkzaam zijn voor Stichting Bibliotheek Zwartewaterland en/of Stichting Bibliotheek Staphorst worden ingeleend op basis van een inleenovereenkomst. De drie stichtingen hebben een samenwerkingsovereenkomst waarin afspraken zijn gemaakt over het inlenen van personeel en de (onderlinge) verantwoordelijkheden. Hierdoor ontstaat de volgende situatie: Stichting Bibliotheek Kop van Overijssel heeft op het moment van samenstellen 30 medewerkers in dienst (17 fte). Daarnaast zijn er ongeveer 270 vrijwilligers actief. Per 6 april 2022 vindt bovendien een bestuurlijke fusie plaats tussen de drie stichtingen. Daarnaast wordt de bestuursvorm aangepast, van het bestuursmodel naar raad van toezichtmodel. Eén Raad van Toezicht, toezichthouder voor zowel Stichting Bibliotheek Kop van Overijssel, Stichting Bibliotheek Staphorst en Stichting Bibliotheek Zwartewaterland.

Het karakter van functioneren en functies in een kleine organisatie is te beschrijven als 'denken en doen'. Dat is overigens een werkwijze die ook in grotere organisaties vandaag de dag wordt toegepast. Hands-on. Er is geen aparte afdeling voor beleidsontwikkeling, geen strikte scheiding tussen enkel uitvoering en organisatie. De directeur-bestuurder heeft, zeker in vergelijking met de huidige organisatie, méér bestuurstaken maar ook nog steeds directietaken. Hij/zij zal de scheiding van verantwoordelijkheden dienen te bewaken en is, behalve voor de goedkeuring van begroting, jaarrekening en algemeen beleid, eindverantwoordelijk.

De bibliotheek is een organisatie die op geringe afstand bereikbaar dient te zijn. Makkelijk benaderbaar en herkenbaar. Personeel en vrijwilligers zijn de aanspreekpunten, kennen de bezoekers, leden en klanten. Dat is de kracht. Dat betekent ook dat op die plek, bij de lokale medewerkers en vrijwilligers, voldoende faciliteiten, uren en middelen dienen te zijn om volwaardig te kunnen functioneren. Om de vragen en behoeften van de inwoners voldoende te kunnen beantwoorden. Om klantrelaties te bouwen en te onderhouden. De combinatie van denken en doen en het lokale aanspreekpunt zijn, vraagt om de beschikbare middelen eerder aan de werkvloer te besteden dan aan een groot deel voor management. De teamleider is de "kruidenier 3.0". Hij/zij kent iedere bezoeker, ieder lid van de bibliotheek en weet welke behoeften er leven. Als de spin in het web.

Het vrijwilligersbeleid kan in samenspraak met medewerkers worden ontwikkeld door de directeur-bestuurder. Praktische zaken en het regelen van dienstroosters, inval bij ziekte, kan het beste door de lokale teamleider en de vrijwilligers worden geregeld. Daarmee komt de functie van coördinator



vrijwilligers te vervallen. De vrijwilligersadministratie wordt uitgevoerd door de managementassistente en twee vrijwilligers. Een en ander in afstemming en samenspraak met de teamleiders. In de organisatie kan worden volstaan met 1 manager die zowel het team van de teamleiders aanstuurt als de verbinder is tussen het team van teamleiders en inhoudelijk specialisten.

10. Organisatiestructuur

Er wordt vanaf 1 april 2022 gewerkt met het Raad van Toezicht-model.

- Raad van Toezicht: 7 leden waarvan 1 onafhankelijk voorzitter en van iedere huidige stichting 2 bestuursleden
- Directeur-bestuurder
- Staf: manager, controller, specialist marketingcommunicatie
- Managementassistente
- Team inhoudelijk specialisten; Sociaal Domein, Jeugd en Onderwijs, Collectie, Kunst en Cultuur, Ontmoeting en Debat
- Team teamleiders
- Bibliotheekmedewerkers
- Vrijwilligers

Het organisatieplan is op basis van inzichten en ontwikkelingen aangepast. Het hart van de organisatie bestaat uit een team van teamleiders (de kruideniers 3.0) met bibliotheekmedewerkers en vrijwilligers plus het team van inhoudelijk specialisten. De teamleiders weten als geen ander welke vragen, behoeften, lokale vraagstukken er zijn. Zij kunnen bij de inhoudelijk specialisten terecht om samen met hen activiteiten en programma's te ontwikkelen die het passende antwoord kunnen zijn op de vragen en behoeften. De inhoudelijke specialisten werken in de volgende domeinen:

- Collectie / informatievoorziening
- Onderwijs
- Sociaal Domein
- Kunst en Cultuur / Ontmoeting en Debat

11. Regeling “de bibliotheek van de toekomst”

Einde 2021 is door Provinciale Staten de regeling “de bibliotheek van de toekomst” vastgesteld. Dit besluit houdt in dat tot 31 juli 2024 er per stichting een subsidiebedrag van € 95.000,- beschikbaar is, dit is 50% van het totaalbedrag (€ 190.000,- per stichting). Daarnaast dient de betreffende gemeente en de bibliotheek ieder 25% van de andere helft bij te dragen. De gemeente in concreet nieuw geld, de bibliotheek door inbreng van bestaande werkzaamheden/medewerkers/uren.

In de 1^e helft van 2022 wordt een masterplan ontwikkeld waarin wordt beschreven wat, waar en wanneer plaats kan vinden binnen de drie stichtingen. Afstemming is van belang, met betrekking tot de inhoud en de planning. Zodanig dat het maximaal mogelijke wordt gerealiseerd. De looptijd van deze regeling is qua uitvoering iets langer, tot januari 2025.

12. Uitwerking op stichtingsniveau

12.1 Bibliotheek Kop van Overijssel

Bibliotheek Kop van Overijssel is actief in de gemeente Steenwijkerland, met vestigingen in Steenwijk, Giethoorn, Oldemarkt, Vollenhove, Steenwijkerwold, Sint-Jansklooster, Kuinre en Wanneperveen (afhaalpunt). Formeel is deze stichting, na de opheffing van het WINO, vanaf 01-01-2022 de werkgever van de medewerkers van de drie stichtingen.

Het beleid, op basis van missie en visie, is erop gericht om het bibliotheekwerk zo in te richten dat de missie kan worden gerealiseerd. Concreet leidt dit tot de volgende uitwerking: de activiteiten van de bibliotheek zijn op fietsafstand bereikbaar. Deze activiteiten kunnen op basis van mogelijkheden en passend binnen de lokale context plaatsvinden in een bibliotheekgebouw, multifunctionele accommodatie, school of bij mensen thuis (voorlezen).

In de gemeente Steenwijkerland voert de bibliotheekorganisatie alle (5) functies in de Wet op het Stelsel van Bibliotheekvoorzieningen (WSOB) uit. In Steenwijk is daar een accommodatie voor nodig die letterlijk en figuurlijk ruimte biedt om de 5 functies uit te voeren.

Specifiek in deze beleidsperiode is de samenwerking met Taalpunt, dat nu onderdeel is van Stichting Sociaal werk de Kop. Voor de deelnemers en de bibliotheek is het van belang om het Taalpunt onderdeel te laten zijn van de bibliotheekorganisatie. Omdat de werksoort en de inhoud naadloos aansluiten en vrijwel alle bibliotheken in Nederland een Taalpunt hebben. Hierdoor ontstaat binnen de bibliotheekbranche kennis en ervaring die door bibliotheken gedeeld kan worden.

Als gevolg van bovenstaande ontstaat de volgende indeling en het volgende beeld:

	K en I ter beschikking stellen*	Ontwikkeling en Educatie bieden*	Lezen bevorderen / Kennismaken Literatuur	Kunst en cultuur	Ontmoeting en Debat			
Steenwijk	X	X	X	X	X			
Oldemarkt	X	X	X					
St Jansklooster	X	X	X					
Blokzijl**	X	X	X					
Giethoorn	X	X	X					
Kuinre**	X	X	X					
Steenwijkerwold	X	X	X					
Wanneperveen***	X	X	X					
Vollenhove	X	X	X					

***Kennis en informatie ter beschikking stellen;** dit betreft zowel taal als digitaal.

***Ontwikkeling en educatie bieden;** dit betreft (het streven naar) dienstverlening aan alle basisscholen op het gebied van dBos (de Bibliotheek op school). 75% van de scholen voor primair onderwijs dienen het dBos-concept te hebben ingevoerd, uiterlijk in 2024. In een grotere lijn is het streven naar een doorlopende leeslijn van 0 – 18 jaar.

** in Blokzijl en Kuinre is bibliotheekwerk in een basisschool aanwezig

*** Wanneperveen is een afhaal-brengpunt (reserveringen kunnen worden afgehaald), gevestigd in een verzorgingshuis.

Huisvesting Steenwijk

In de kern Steenwijk (ook wel Steenwijk-stad genoemd) wil Bibliotheek Kop van Overijssel een volwaardige accommodatie: een bibliotheek waar het de hele dag een komen en gaan van studenten, reizigers, bezoekers, zelfstandigen, lezers is, en meer. Ruime openingstijden dienen daadwerkelijk te laten blijken dat de bibliotheek er voor iedereen is. Vrij toegankelijk, openbaar, ongeacht afkomst, cultuur, religie, geslacht, leeftijd, opleiding of wat dan ook. De deur staat zoveel mogelijk open!

Dat betekent ook dat de 5 functies van de WSOB in deze vestiging volop aanwezig zijn. De bibliotheek als een “gemeenschapshuis 3.0 voor individuen”. Een accommodatie waar je informatie kunt halen, digitaal of fysiek. Waar je door enthousiaste medewerkers en vrijwilligers wordt geholpen. Kortom, waar je het gevoel hebt in een huiskamer te zijn.

Op het moment van schrijven van deze notitie is het ongewis in welk pand de bibliotheek in Steenwijk vanaf einde 2024 gehuisvest zal zijn. Zolang het maar een accommodatie is waarin het bovenstaande gerealiseerd kan worden en gelegen op een goed bereikbare plek in de stad.

Voor de andere kernen is een visie ontwikkeld, die het volgende betekent:

- De bibliotheek is niet altijd eigenaar/huurder van het pand waarin ze gevestigd is. Ook opereren ze vaak in gezamenlijkheid met de andere bewoners. Er wordt aansluiting en samenwerking gezocht bij bestaande accommodaties zoals multifunctionele accommodaties, scholen en kinderopvang. Een goed voorbeeld hiervan is Giethoorn. Daar is de bibliotheek gevestigd in het Kulturhus, met als gevolg dat de bibliotheek “meelift” in de ruime openingstijden.
- Er wordt in de kernen waar Plaatselijke Belang en/of Dorpsbelang actief is afstemming gezocht over de mate waarin en de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het toegankelijk maken van de bibliotheek. Samenwerking is daartoe een goede optie. De inzet van vrijwilligers is daarvan een goed voorbeeld.

12.2 Stichting Bibliotheek Staphorst

De gemeente Staphorst bestaat uit de kernen Staphorst, IJhorst en Rouveen. De Bibliotheek voert het bibliotheekwerk uit in de vestigingen in Staphorst en Rouveen en in scholen m.b.t. dBos (de Bibliotheek op school). In deze gemeente maakt ook het Taalpunt deel uit van de bibliotheek.

Staphorst is verhoudingsgewijs dé gemeente in Nederland waar het meest gelezen wordt. Al een aantal jaren staat Bibliotheek Staphorst op nr.1 van het landelijk overzicht van alle bibliotheken in Nederland. Het beleid is er op gericht om deze positie minimaal te behouden. Daarbij is professionalisering en vernieuwing van groot belang. De inzet van bibliotheekmedewerkers zal de komende jaren meer gericht zijn op (het ontwikkelen van) kennis van collectie en informatievoorziening.

Een ander aandachtsgebied is de bestrijding van laaggeletterdheid. In samenwerking met de gemeente wordt gewerkt aan het bereiken van de doelgroepen. Doelstelling met betrekking tot Jeugd en Onderwijs is om uiterlijk met de start van het schooljaar 2024-2025 75% van de scholen voor primair onderwijs te bereiken met de uitvoering van het dBos-concept. Eind december is het Taalpunt in de Bibliotheek Staphorst gecertificeerd. Dit betekent dat ze een bepaalde kwaliteit en niveau heeft qua dienstverlening. Daarnaast helpt het bij verdere organisatieontwikkeling en toekomstbestendigheid.

De focus in Staphorst is dus sterk gericht op het door-ontwikkelen wat al heel sterk aanwezig is en waaraan een grote behoefte is: de informatievoorziening en collectie. Staphorst is de bibliotheek waar verhoudingsgewijs de meeste boeken worden geleend en dat willen we zeker blijven!

Ontwikkeling dienstencentrum: in 2022 is de bibliotheek gevraagd om in de accommodatie van de bibliotheek ruimte beschikbaar te stellen voor enkele organisaties die als gevolg van nieuwbouw van het dienstencentrum tijdelijk elders ondergebracht dienen te worden. Dit kan tevens aanleiding zijn om de samenwerking met deze partners te versterken. Het betreft de GGD Jeugdzorg, consultatiebureau, welzijn en Carinova. In aansluiting hierop wordt onderzocht hoe mogelijke ruimte in het gemeentehuis als uitvalbasis kan dienen voor deze partijen. Op deze manier kan er organisch een samenwerking worden ontwikkeld.

In 2022 is de bibliotheek lid geworden van de stuurgroep “gezond meedoen”, een stuurgroep die de gemeente adviseert op dit onderwerp. Maatschappelijke organisaties als GGD, SAAM, Stichting welzijn Staphorst, Consultatiebureau en onderwijs maken onderdeel uit van deze stuurgroep. Een goede stap in de ontwikkeling van de bibliotheek; op weg naar een brede maatschappelijk-educatieve organisatie.

	K en I ter beschikking stellen	Ontwikkeling en educatie bieden	Lezen bevorderen /kennismaken met literatuur	Kunst en cultuur	Ontmoeting en debat				
Staphorst	X	X	X						
Rouveen	X	X	X						
IJhorst	X	X	X						

12.3 Stichting Bibliotheek Zwartewaterland

Bibliotheek Zwartewaterland is actief in de kernen Genemuiden, Hasselt en Zwartsluis. In deze gemeente maakt ook het Taalpunt deel uit van de Bibliotheek. Eind december is het Taalpunt in de Bibliotheek Hasselt gecertificeerd. Dit betekent dat ze een bepaalde kwaliteit en niveau heeft qua beleid, organisatie en uitvoering.

De verwachting is dat er de komende jaren een grotere vraag zal zijn naar ondersteuning en begeleiding op het gebied van taallessen aan NT1'ers en NT2'ers. Dat is een curatieve benadering, hard nodig. Maar zeker zo belangrijk is de preventieve benadering. Daarom is het van groot belang om in te zetten op samenwerking met VVE-organisaties, kinderopvang en onderwijs. Uit cijfers van “geletterdheid in zicht” blijkt dat gemiddeld 6% van het aantal inwoners van Zwartewaterland laaggeletterd is. Concreet: ruim 1.400 inwoners.

Bibliotheek Zwartewaterland wil op basis van haar missie de komende jaren inzetten op:

- Het ontwikkelen en vernieuwen van de informatievoorziening en collectie.
- Het uitbreiden van de samenwerking met maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven ter bestrijding van de laaggeletterdheid, onder aansturing van het (gecertificeerde) Taalpunt
- Het vergroten van het aantal dBos-scholen in het kader van de preventieve benadering ter voorkoming van laaggeletterdheid. Dit gebeurt op basis van een domeinplan Jeugd en Onderwijs en daaropvolgende actieplannen. In het plan wordt aangegeven hoe de

doelstelling, 75% van het aantal scholen in het schooljaar 2024-2025 het dBos-concept uit te laten voeren, wordt bereikt.

- Ondersteuning en begeleiding van inwoners met hulpvragen op het gebied van digitalisering in de vorm van cursussen, lessen en hulp bij vraagstukken met betrekking tot de digitale overheid, waaronder het IDO (Informatiepunt Digitale Overheid).
- Het uitvoeren van een behoefteonderzoek in Zwartsluis; ontmoetingspunt/locatie Sluuspoot.
- Het samenwerken met maatschappelijke organisaties in het kader van de functies kunst en cultuur / ontmoeting en debat.

Zwartewaterland	K en I beschikbaar stellen	Ontwikke ling en educatie bieden	Lezen bevorderen /kennismaken met literatuur	Kunst en cultuur	Ontmoeting en debat			
Hasselt	X	X	X	X*	X*			
Genemuiden	X	X	X					
Zwartsluis	X	X	X					

**de bibliotheek in Hasselt neemt deel aan de werkgroep Scab. De organisatie en uitvoering is in handen van Stichting Scab in Hasselt, Stichting Scag in Genemuiden en Stichting Sakz in Zwartsluis.*

13. Domein- en activiteitenplannen

Op basis van het meerjarenbeleidsplan wordt door de inhoudelijk specialisten een domeinplan opgesteld. Door de teamleiders wordt een activiteitenplan gemaakt, per vestiging op basis van de lokale omgeving. De plannen worden per jaar opgesteld dan wel ingedeeld inclusief jaarlijkse evaluatie.

Aandachtspunten; voor het domein onderwijs is het van groot belang, naast de uitbreiding van het aantal dBOs-scholen, ook te investeren in Vroeg Voorschoolse Educatie(VE) en Voortgezet Onderwijs (VO).

Voor het sociaal domein dient de toenemende behoefte en vraag te resulteren in meer “handjes”. Dat kan gedeeltelijk worden gefinancierd vanuit de middelen “digitale inclusie” (0,83 per inwoner) en gedeeltelijk uit de regeling van de provincie “de bibliotheek van de toekomst”. Ook al betreft dit incidentele middelen.

14. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering wordt collectief georganiseerd. Echter, de geldstromen blijven per stichting gescheiden en inzichtelijk. Doel: iedere stichting streeft ieder jaar naar een sluitende exploitatie.

Specifiek Kop van Overijssel; Door voortdurende en oplopende exploitatietekorten worden de reserves in hoog tempo uitgeput. Ondanks de oproep van de Vereniging Openbare Bibliotheken om gemaakte kosten te blijven vergoeden. Vanaf 2022 verleent de gemeente Steenwijkerland weer een beperkte prijscompensatie.

Gelet op de structurele tekorten in de exploitatie moeten maatregelen worden genomen om tot een sluitende exploitatie te komen. Waar mogelijk wordt op de operationele uitgaven bezuinigd. Daarnaast willen we met bedrijven in de regio onderzoeken waar er mogelijkheden zijn om samen te werken. Ook moeten mogelijkheden om subsidie te verkrijgen steeds worden benut. De regeling van de provincie, “de bibliotheek van de toekomst” zal een nadrukkelijke aanvulling zijn op de exploitatiebegroting tot 2025. Voor activiteiten waarvoor geen structurele subsidie wordt verleend zullen we steeds kritisch moeten bekijken hoe we daarmee moeten omgaan. Binnen de gegeven financiële kaders en de geografische structuur van de gemeente moeten keuzes worden gemaakt. De nieuwe, brede activiteiten kunnen in de toekomst niet op alle plaatsen continu worden aangeboden. Er zijn alternatieven voorhanden. Bibliotheek Kop van Overijssel voert de 5 WSOB-functies uit met een actuele collectie van boeken, tijdschriften, digitale media én door het organiseren van allerlei activiteiten. In de hoofdvestiging in Steenwijk, nevenvestigingen in Vollenhove, Oldemarkt, Steenwijkerwold, Giethoorn, Sint Jansklooster en Kuinre en uitleenpunt in Wanneperveen. De taken en werkzaamheden van de bibliotheek zijn nu nog sterk gebouwd gebonden. Wellicht ligt daarin de sleutel voor een nieuwe koers en wijze van het uitvoeren van onze belangrijke maatschappelijke opdracht. Plaatselijke initiatieven voor het organiseren van uitleen activiteiten voor kinderen en volwassenen kunnen door de Bibliotheek altijd worden ondersteund op andere locaties, zoals de MFC’s. De scholen kunnen ook meedoen aan het al bestaande concept van de Bibliotheek op School (dBos).

De bibliotheek is een laagdrempelige, goed bereikbare en vrij toegankelijke voorziening voor iedere inwoner. Om dit zo maximaal mogelijk te kunnen realiseren en gezien de (toekomstige) positie van bibliotheken is het nodig om op een paar zaken te anticiperen. In 2022/2023 wordt onderzocht welke financiële gevolgen er zijn als:

- we gaan werken met gratis abonnement voor studenten en jong volwassenen (18-30 jaar).
- de bibliotheek boetevrij wordt.

Omdat de verwachting is dat dit zal leiden tot een redelijke inkomstenreductie dient op tijd te worden nagedacht welke oplossingen en mogelijkheden er zijn om die reductie tot nul terug te brengen. Inhoudelijk gezien sluit een gratis abonnement en een boetevrij systeem naadloos aan bij het uitgangspunt van een openbare bibliotheek die laagdrempelig en vrij toegankelijk dient te zijn.

14.1. Financiële uitwerking

Om het bovenstaande te realiseren zijn financiële middelen nodig. Méér dan in de huidige begroting en in het eerder opgestelde organisatieplan. Nu het organisatieplan is bijgesteld ontstaat er ruimte om:

- A. op basis van een scholings- en opleidingsplan een groter budget op te nemen in de begroting voor professionalisering van de organisatie.
- B. huidige te verwachte tekorten te dekken.
- C. budget te besteden aan een meer volwaardige invulling van functies / uren op de werkvloer.
- D. te onderzoeken welke kosten gepaard gaan met het verruimen van openingstijden en /of het minder kwetsbaar maken van de huidige bezettingen.
- E. budget aan te wenden voor invulling van uren op het gebied van sociaal domein. De huidige bezetting is te gering t.o.v. de hoeveelheid (potentiële) activiteiten.
- F. budget aan te wenden voor het vergroten van het aantal dBos-scholen.
- G. Budget urenuitbreiding Jeugd en Onderwijs (m.n. VVE en VO).

Per onderdeel wordt hieronder aangegeven wat de budgetten dienen te zijn om ieder item uit te voeren (budget = kosten – inkomsten).

- 14A Raming € 15.000,-.
- 14B Dekking nodig; € 100.000,-.
- 14C Kan afhankelijk van de locatie kostenneutraal door méér vrijwilligers in te zetten.
- 14D Kan kostenneutraal door méér vrijwilligers in te zetten, of onbemande openingstijden te hanteren.
- 14E Verdubbeling van uren over het totaal van 3 stichtingen € 60.000,-; per stichting € 20.000,-.
- 14F Per school netto € 27,50 per leerling.

Het is op het moment van opstellen van dit meerjarenbeleidsplan nog niet te zeggen op welke wijze en in welke mate de drie stichtingen gebruik kunnen maken van de regeling van de provincie. Als de aanvragen de punten onder 14 betreffen (behalve 14B) kan een en ander worden uitgevoerd met de kanttekening dat het incidentele middelen zijn en dus geen structurele dekking biedt.

15. Planning

In dit document is een aantal zaken genoemd dat aangepakt dient te worden en in de tijd wordt weggezet. Gedeeltelijk beleidszaken, gedeeltelijk planvorming. Dat levert onderstaand overzicht op:

Onderwerp	Wie	2022	2023	2024
Opstellen vrijwilligersbeleid	DB	1 ^e helft 2022		
Marketing-communicatiebeleid ontwikkelen	Marcom mw/DB	1 ^e helft 2022		
Bestuurlijke fusie	RVT/DB	April 2022		
Aanvragen subsidie Provincie / regeling toekomst bibliotheken	Teamleider/DB	2 ^e helft 2022	Mogelijk 2023	
Opstellen scholings- trainingsplan	DB	2 ^e helft 2022		
Opstellen onderwijsplan (dBos)	Team specialisten	2 ^e helft 2022		
Beleidsplan sociaal domein	Team specialisten	2 ^e helft 2022	1 ^e helft 2023	
Onderzoek gevolgen boetevrij en gratis abonnement (18-30 jr)	Manager/controller		1 ^e helft 2023	
Onderzoeken personele samenstelling	Manager/DB	leder jaar	leder jaar	leder jaar
Huisvesting Steenwijk	DB	leder jaar	leder jaar	leder jaar
Evaluatie en mogelijke bijstelling beleidsplan*	RVT/DB	3 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal

*Tijdens de evaluatie van het meerjarenbeleidsplan wordt ook de planning meegenomen. Indien nodig wordt deze bijgesteld en ingevuld voor de aankomende jaren.